

Innst. 282 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:44 S (2015–2016)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen og Ketil Kjenseth om mikroplast

Til Stortinget

Sammendrag

Følgende forslag fremmes i representantforslaget:

- «1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å forby mikroplast i kroppsspleieprodukter.
2. Stortinget ber regjeringen fremme en handlingsplan mot mikroplast.
3. Stortinget ber regjeringen implementere EUs rammedirektiv for marin strategi.
4. Stortinget ber regjeringen fremme en plan for kunnskapsinnhenting og forskning på langtidseffekter av mikroplast.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Eva Kristin Hansen, Per Rune Henriksen, Anna Ljunggren og Terje Aasland, fra Høyre, Tina Bru, Odd Henriksen, Eirik Milde og Torhild Aarbergsbotten, fra Fremskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen og Øyvind Korsberg, fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, fra Venstre, lederen Ola Elvestuen, fra Sosialistisk Venstreparti, Heikki Eidsvoll Holmås, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus

Hansson, mener at tilførsel av mikroplast til det marine miljøet er bekymringsfullt. Komiteen mener at utfordringen med mikroplast er en omfattende og kompleks problemstilling som vil kreve tiltak på mange områder – både nasjonalt, men ikke minst internasjonalt. Komiteen mener det er viktig å redusere mengden plast som ender opp i naturens kretsløp, og i tillegg må det gjøres mer for å rydde opp i eksisterende forurensning. Komiteen mener det vil være nødvendig med tiltak i ulike sektorer og rettet mot ulike kilder til plast som ender opp i naturens kretsløp. Komiteen mener det er behov for mer kunnskap knyttet til mikroplast og hvordan dette påvirker miljøet.

Komiteen har merket seg at miljømyndighetene arbeider aktivt med å følge opp problemstillinger knyttet til mikroplast. Miljødirektoratet gjennomfører nå en tiltaksanalyse på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet, der tiltak rettet mot ulike kilder til mikroplastforurensning vurderes. Komiteen har merket seg eksempler på tiltak for å redusere mikroplastforurensning fra bildekk og veimarkeringer, for å hindre utslipp av mikroplast fra vask av tekstiler, i avfallshåndtering og avløpsrensaneanlegg og tiltak rettet mot mikroplast i kropp- og skjønnhetsprodukter. Komiteen har også merket seg at det i tillegg vurderes ikke-kildespesifikke tiltak som kompetanseheving, regelverksendringer, overvåkning, forskning og utvikling, samt internasjonale tiltak.

Komiteen har merket seg at flere av de største produsentene av ulike kropp- og skjønnhetsprodukter på eget initiativ har kunngjort at de vil fase ut bruken av mikroplast i det europeiske markedet på sikt. Komiteen har merket seg at USA har vedtatt forbud mot bruk av mikroplast i «rinse-off»-produkter fra henholdsvis 2017 for tilvirkning, og 2018 for salg, og at dette kan være noe av grunnen til at produsentene selv ønsker å gjøre endringer. Komiteen

har også merket seg at Sverige vurderer et nasjonalt forbud mot mikroplast i tilsvarende produkter fra 2018.

Komiteen ber regjeringen følge med på de erfaringer som er gjort i USA og Sverige. Komiteen viser til at Norge er omfattet av harmoniserte EU-regelverk både spesifikt på kosmetikkområdet og generelt på kjemikalieområdet gjennom EØS-avtalen.

Komiteen viser til at det finnes mikroplastutredninger både i Danmark, Tyskland, Nederland og EU/OSPAR (konvensjonen for å beskytte det marine miljø i Nordøst-Atlanteren), som bekrefter at bildekk, maling og syntetiske tekstiler er blant de største kildene til mikroplast.

Komiteen viser til at USAs president Barack Obama ved årsskiftet signerte et forbud mot mikroplast i kroppspleieprodukter: «the Microbead-Free Waters Act of 2015». USA vil derfor forby mikroplast i «rinse-off»-produkter fra 2017. Komiteen mener det derfor finnes et godt grunnlag for å forby mikroplast i kroppspleieprodukter.

På denne bakgrunn fremmer komiteen følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag med sikte på å forby mikroplast i kroppspleieprodukter.»

Komiteen viser til at EUs havstrategidirektiv ble vedtatt i 2008. Norge og EØS-EFTA-landene anser at direktivet ikke er EØS-relevant fordi direktivet i hovedsak faller utenfor det geografiske virkeområdet for EØS-avtalen. Dette ble formidlet fra EFTA til EU høsten 2013, og saken har siden ligget til vurdering i EU. Komiteen har merket seg at direktivet i stor grad legger til grunn samme tilnærming og metodikk som de norske forvaltningsplanene for havområdene.

Komiteen understreker at Norge deler de overordnede målene i direktivet, og har en direkte interesse i at EU-landene ved gjennomføringen av direktivet oppnår en god miljøtilstand i sin del av våre felles havområder. Komiteen viser til at direktivet stiller krav om at medlemslandene skal koordinere sine nasjonale strategier for å nå målene i direktivet seg imellom og med tredjeland som deler samme havområdet.

Komiteen mener at internasjonalt samarbeid er avgjørende fordi marin forsøpling og utslipp av mikroplast kommer fra kilder i mange land. Komiteen viser til at Norge allerede er en pådriver inter-

nasjonalt i arbeidet mot marin forsøpling og mikroplast gjennom arbeid i FNs miljøforsamling (UNEA), hvor Norge arbeider for å få på plass en global enighet om en rekke konkrete tiltak for å redusere plastsøppel og mikroplast i havet.

Komiteen legger til grunn at i våre havområder skjer dette gjennom OSPAR-konvensjonen om bevaring av det maritime miljø i Nordøst-Atlanteren. Gjennom deltakelse i OSPAR har Norge derfor anledning til både å følge tett med på utviklingen i EU og til å påvirke gjennomføringen av direktivet.

Komiteen viser til at det gjøres et betydelig arbeid med problemene knyttet til mikroplast til det marine miljø. Komiteen viser til at Miljødirektoratet gjennomfører nå en tiltaksanalyse, og gjennom arbeidet med tiltaksanalysen vil miljømyndighetene få et viktig grunnlag for samlet å kunne vurdere hvilke tiltak og virkemidler en skal prioritere fremover. Komiteen legger til grunn at tiltaksanalysen er ventet ferdig i løpet av 2016, og at når tiltaksanalysen foreligger, vil det finnes et bedre grunnlag for å vurdere hva som er den best egnede oppfølging.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme en handlingsplan mot mikroplast etter at tiltaksanalysen er gjennomført.»

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen fremme forslag med sikte på å forby mikroplast i kroppspleieprodukter.

II

Stortinget ber regjeringen fremme en handlingsplan mot mikroplast etter at tiltaksanalysen er gjennomført.

III

Dokument 8:44 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen og Ketil Kjenseth om mikroplast – vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 12. mai 2016

Ola Elvestuen

leder

Odd Henriksen

ordfører

Vedlegg

Brev fra Klima- og miljødepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 26. februar 2016

Vedrørende representantforslag 44 S (2015-2016) om mikroplast

Jeg viser til brev fra Stortingets energi- og miljøkomite av 11. februar 2016 vedrørende representantforslag fra Ola Elvestuen og Ketil Kjenseth om mikroplast, der de ber regjeringen om å fremme et forslag om å forby mikroplast i kroppspoleieprodukter i tillegg til å fremme en handlingsplan mot mikroplast. Det foreslås også at EUs rammedirektiv for marin strategi implementeres og at en plan for kunnskapsinnhenting knyttet til mikroplast fremmes.

Tilførsel av mikroplast til det marine miljøet er bekymringsfullt. Det er positivt at forslagsstillerne tar opp dette spørsmålet. Miljømyndighetene arbeider aktivt med å følge opp problemstillinger rundt mikroplast. På nasjonalt nivå har vi fått økt kompetanse om kilder som bidrar til mikroplastforurensning. Miljødirektoratet gjennomfører nå en tiltaksanalyse på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet der tiltak rettet mot ulike kilder til mikroplastforurensning vurderes. Eksempler er tiltak for å redusere mikroplastforurensningen fra bildekk og veimarkering samt fra maling, tiltak for å hindre utslipp av mikroplast fra vask av tekstiler, tiltak i forhold til avfallshåndtering og avløpsrensaneanlegg og tiltak rettet mot mikroplast i kosmetiske produkter. I tillegg vurderes ikke-kildespesifikke tiltak som kompetanseheving, regelverksendringer, overvåking, forskning og utvikling samt internasjonale tiltak. Gjennom arbeidet med tiltaksanalysen vil miljømyndighetene få et viktig grunnlag for samlet å kunne vurdere hvilke tiltak og virkemidler vi skal prioritere fremover. Denne tiltaksanalysen er ventet å være ferdigstilt i løpet av 2016. Jeg ser derfor ikke at det er behov for en egen handlingsplan mot mikroplast nå. Når tiltaksanalysen foreligger, vil vi ha et bedre grunnlag for å vurdere hva som er den best egnede oppfølgingen, herunder en egen handlingsplan for mikroplast.

Når det gjelder å forby mikroplast i kosmetiske produkter har jeg med interesse merket meg at USA vil forby mikroplast i "rinse-off" produkter fra henholdsvis 2017 for tilvirkning og 2018 for salg, og at Sverige vurderer et nasjonalt forbud mot mikroplast i tilsvarende kosmetiske produkter fra 2018. Disse prosessene kan gi oss nyttige erfaringer og inspirasjon til eget arbeid. Jeg vil vurdere et eventuelt norsk forbud mot mikroplast i kosmetiske produkter sammen med andre tiltak mot mikroplast og i lys av tiltaksanalysen vi skal få fra Miljødirektoratet.

Mikroplast i kosmetiske produkter utgjør i dag en liten kilde til mikroplastforurensning til havmiljøet. Jeg har også merket meg at det er tatt frivillig initiativ for å fase ut bruken av mikroplast på det europeiske kosmetikkmarkedet på sikt. Ved vurdering av et nasjonalt forbud mot mikroplast i kosmetiske produkter må vi vurdere Norges handlingsrom til å innføre et slikt forbud. Norge er omfattet av harmonisert EU regelverk både spesifikt på kosmetikkområdet og generelt på kjemikalieområdet gjennom EØS-avtalen. Jeg merker meg imidlertid at Kemikalieinspeksjonen (KEMI), på oppdrag av den svenske regjeringen, har vurdert relevant EU-regelverk på området, og mener at det finnes et handlingsrom for å innføre et nasjonalt forbud mot mikroplast i kosmetiske produkter utfra miljøhensyn. Virkeområde for et eventuelt forbud vil også måtte vurderes nærmere.

Når det gjelder kunnskapsbehov er det en prioritert oppgave for miljøforvaltningen å bedre kunnskapen om effekter og spredning av mikroplast, så vel som å styrke kunnskap om mulige tiltak for å redusere tilførsler. Kunnskapen innhentes gjennom overvåking, kartlegging, utredninger finansiert av forvaltningen og gjennom forskningsprogrammene under Forskningsrådet. Strategiske instituttsatsinger (SIS) ved miljøforskningsinstituttene er en annen kilde til innhenting av kunnskap og oppbygging av kompetanse på nye områder.

Mulige tiltak knyttet til forskning og utvikling på mikroplastområdet vurderes i tillegg av Miljødirektoratet i det pågående arbeidet med tiltaksanalysen for mikroplast. Jeg ser det dermed ikke som hensiktsmessig å ha en egen plan for kunnskapsinnhenting nå, men mener dette må vurderes helhetlig og sammen med andre tiltak mot mikroplast, slik vi er i gang med gjennom arbeidet med tiltaksanalysen.

EUs havstrategidirektiv (*Marine Strategy Framework Directive*) ble vedtatt i 2008. Norge og EØS-/EFTA-landene anser at direktivet ikke er EØS-relevant fordi direktivet i hovedsak faller utenfor det geografiske virkeområdet for EØS-avtalen. Dette ble formelt formidlet fra EFTA til EU høsten 2013, og saken har siden ligget til vurdering i EU. Direktivet legger i stor grad til grunn samme tilnærming og metodikk som de norske forvaltningsplanene for havområdene. Selv om direktivet ikke anses relevant for innlemmelse i EØS-avtalen, deler Norge de overordnede målene i direktivet og har en direkte interesse i at EU-landene ved gjennomføringen av direk-

tivet oppnår en god miljøtilstand i sin del av våre felles havområder.

Det er et krav i direktivet at medlemslandene skal koordinere sine nasjonale strategier for å nå målene i direktivet seg imellom og med tredjeland som deler samme havområde. I våre havområder skjer dette gjennom OSPAR-konvensjonen om bevaring av det marine miljø i Nordøst-Atlanteren. Gjennom deltakelse i OSPAR har Norge derfor anledning til både å følge tett med på utviklingen i EU og også til å påvirke gjennomføringen av direktivet.

Internasjonalt samarbeid er avgjørende siden marin forøpling og utslipp av mikroplast kommer fra kilder i mange land, og fordi plasten spres over store avstander med havstrømmene. Internasjonalt er Norge allerede en pådriver i arbeidet mot marin forøpling og mikroplast gjennom arbeid i FNs miljøforsamling (UNEA). Norge arbeider her for at vi skal få global enighet om en rekke konkrete tiltak for å

reducere plastsøppel og mikroplast i havet. I mitt svar på representantforslag 48 S fra Rasmus Hansson gis mer utfyllende informasjon om arbeidet som pågår i UNEA som også vil være viktig for å vurdere det videre internasjonale arbeidet på området.

Utfordringen fra mikroplast er en omfattende og kompleks problemstilling som jeg mener vil kreve tiltak på mange områder, både nasjonalt og internasjonalt. Vi må redusere mengdene plast som havner i havet i tillegg til at det må ryddes opp. Tiltak vil være nødvendig i ulike sektorer og i forhold til ulike produktgrupper. Det er også store kunnskapsbehov knyttet til mikroplast. Jeg er derfor opptatt av at tiltak for å håndtere utfordringen fra mikroplast må vurderes samlet og på en systematisk måte. Internasjonalt bidrar vi til viktig arbeid blant annet i UNEA, og nasjonalt vil tiltaksanalysen fra Miljødirektoratet gi et viktig grunnlag for de videre prioriteringer i arbeidet med mikroplast.